

LAPS/142/2025, 15.10.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Viite: Hallintovaliokunta torstai 16.10.2025 klo 12.30 / HE 90/2025 vp / Lausuntopyyntö

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lain voimaantulosäännöstä siten, että kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle ja ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntaa, myönnettävää vastaanottorahan perusosaa ja ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle myönnettävää käyttörahaa sekä täydentävää vastaanottorahaa koskevien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 11.6.2026 asti.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvin huolestuttavana esitystä lain voimassaoloajan jatkamiseksi, vaikka selvitystä vastaanottorahan ja käyttörahan pienentämisen kielteisistä vaikutuksista lapsen oikeuksien toteutumiselle on jo saatavilla.
- Havaittuihin ei-toivottuihin tai lapsen etua ja oikeuksia loukkaaviin vaikutuksiin on puututtava välittömästi.

- Lapsiasiavaltuutettu pitää esityksessä esiin tuotujen vaikutusten valossa kyseenalaisena, riittääkö pienennetty vastaanottorahan perusosa kattamaan välttämättömät, jokapäiväiset menot.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää jälleen huolestuttavana, ettei hallituksen esityksessä riittävästi huomioida köyhyydestä aiheutuvaa syrjäytymisvaaraa ja sen negatiivisia vaikutuksia lapsen hyvinvoinnille, perheille ja laajemmin ympäröivälle yhteiskunnalle. Syrjäytyminen vaarantaa myös sisäistä turvallisuutta.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on huomioitava

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointia koskevassa osiossa (s. 10–12) viitataan Maahanmuuttoviraston alkuvuodesta 2025 toteuttamaan kyselyyn vastaanottokeskuksille, jolla kartoitettiin vastaanottorahan pienentämisen vaikutuksia vastaanottokeskuksen työhön ja asiakkaisiin. Lapsiasiavaltuutettu ei ennättänyt saada vastausta pyyntöönsä saada kyselyn tulokset Maahanmuuttovirastolta tämän lausunnon antamiselle asetetussa määräajassa.

Hallituksen esityksessä tuodaan kuitenkin ilmi, että kyselyn vastauksissa korostui huoli perheiden taloudellisesta tilanteesta ja vaikutuksista lasten hyvinvointiin. Esityksen mukaan täydentävää vastaanottorahaa koskevien päätösten määrä on kasvanut 23 prosentilla vastaanottorahan pienentämisen jälkeen. Esityksen mukaan kyselyn perusteella 86 prosentille asiakkaista on annettu täydentävän vastaanottorahan ohella muuta kiireellistä tukea ravintomenoihin, kuten ruokakassi, maksusitoumus tai lahjakortti. Vastausten perusteella 78 prosenttia asiakkaista on turvautunut keskuksen ulkopuoliseen apuun.

Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että lainmuutoksen vaikutuksia on seurattu.

Lapsiasiavaltuutettu pitää kuitenkin hyvin huolestuttavana esitystä lain voimassaoloajan jatkamiseksi, vaikka selvitystä vastaanottorahan ja käyttörahan pienentämisen kielteisistä vaikutuksista lapsen oikeuksien toteutumiselle on jo saatavilla. Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että **havaittuihin ei-toivottuihin tai lapsen etua ja oikeuksia loukkaaviin vaikutuksiin on puututtava välittömästi.**

Lapsen oikeuksien näkökulmasta yksittäisten toimenpiteiden vaikutusarviointien sekä kokonaisvaikutusten arviointien tärkein tehtävä olisi **ohjata päätöksentekoa valitsemaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan lapsen edun eli lapsen oikeuksien mahdollisimman täysimääräistä toteutumista.**

Lapsiasiavaltuutettu myös kyseenalaistaa säästötavoitteen toteutumisen esityksessä tunnistettujen vaikutusten valossa. Pienennetty vastaanottoraha ja käyttöraha ovat johtaneet täydentävän vastaanottorahan osuuden kasvuun, mikä puolestaan aiheuttaa lisää hallinnollista työtä ja lisäresurssipainetta vastaanottokeskuksissa. Lisäksi vastaanottovaiheen sosiaalipalvelujen tarpeen kasautumisella voi olla vaikutuksia hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystalouteen. Lapsiasiavaltuutettu toteaa, että varhaisessa vaiheessa saaduilla kohdennetuilla ja suunnitelmallisilla palveluilla voi olla merkittävä vaikutus siihen, millaisia palveluja henkilöt tarvitsevat jatkossa.

Turvapaikanhakija lasten riittävä elintaso ja hyvinvointi on varmistettava

Vastaanottorahan alentamisen jatkaminen on lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallista. Lapsella on LOS 6 artiklan mukaan oikeus elämään sekä henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytyksiin mahdollisimman täysimääräisesti. Lapsella on myös oikeus kehityksensä kannalta riittävään elintasoon (27 artikla). Lisäksi jokaisella lapsella on myös esimerkiksi 31 artiklan mukainen oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.

Suomi on sitoutunut kunnioittamaan ja edistämään lapsen oikeutta kaikkiin lapsen oikeuksien sopimuksessa turvattuihin oikeuksiin. Lapsen edun tulee olla ensisijainen harkintaperuste kaikissa lapsiin kohdistuvissa toimissa ja päätöksissä (3.1 artikla).

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle vuonna 2023 antamista loppupäätelmistä, joissa komitea on muun ohella suositellut, että Suomi ”välttää sosiaaliturvaetuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin” sekä ”tehostaa edelleen politiikkaansa, jolla pyritään varmistamaan riittävä elintaso kaikille lapsille, muun muassa parantamalla vammaisten lasten, turvapaikanhakijalasten ja laittomasti maassa oleskelevien lasten taloudellista tilannetta ja lisäämällä heille maksettavia sosiaaliturvaetuksia”.¹

Kahden vanhemman ja kahden lapsen (4 v ja 10 v) perhe saa vastaanottorahaa 909 tai 261 euroa kuukaudessa riippuen siitä, saako perhe ateriat vastaanottopalveluna. Ruokamenojen osuus vähennetään maksettavasta vastaanottorahasta silloin, kun vastaanottokeskus järjestää ateriat. Mikäli perhe saa vastaanottorahaa 909 euroa kuukaudessa, jokaiselle perheenjäsenelle jää rahaa käytettäväkseen n. 7,60 euroa päivässä.

Lapsiasiavaltuutettu viittaa aiemmin antamaansa lausuntoon² ja pitää myös esityksessä esiin tuotujen vaikutusten valossa kyseenalaisena, voiko pienennetyn vastaanottorahan ja käyttörahan määrällä elää ihmisarvoista elämää Suomessa. Esityksessä esiin tuotu täydentävän vastaanottorahan osuuden kasvu vastaanottorahan kokonaiskustannuksista (2,57 prosentista 6,96 prosenttiin tammikuusta 2024 tammikuuhun 2025) voi muiden edellä todettujen vaikutusten ohella näkemyksemme mukaan indikoida sitä, ettei vastaanottorahan perusosa riitä kattamaan vastaanottolain 19 §:n 2 momentissa säädettyjä välttämättömiä, jokapäiväisiä menoja.

Vastaanottorahan pienentämisen perusteena on käytetty vastaanottoprosessin keston lyhytaikaisuutta. Hallitusohjelman mukaisesti Maahanmuuttoviraston turvapaikkahakemusten käsittelyaika lyhennetään korkeintaan kuuteen kuukauteen. Esityksen mukaan arvio on, että kuuden kuukauden käsittelyaika saavutetaan keväällä 2026 (s. 11). Lapsiasiavaltuutettu pitää ongelmallisena, että turvapaikanhakijaperheiden ja -lasten toimeentuloa on heikennetty ja heikennystä ehdotetaan jatkettavaksi, vaikka prosessin kestoa ei ole onnistuttu vielä lyhentämään.

Esityksen mukaan Maahanmuuttoviraston kyselyn vastausten mukaan 95 prosentille vastaanottokeskusten asiakkaista annetaan taloudellista neuvontaa ja neuvonta on lisääntynyt 45 prosentilla vastaanottorahan pienentämisen jälkeen (s. 10). Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, ettei taitavakaan rahankäytön suunnittelu auta tilanteessa, jossa raha jo lähtökohtaisesti on tarkoitukseensa riittämätön.

Lapsiasiavaltuutettu pitää jälleen huolestuttavana, ettei hallituksen esityksessä riittävästi huomioida köyhyydestä aiheutuvaa syrjäytymisvaaraa ja sen negatiivisia vaikutuksia lapsen hyvinvoinnille, perheille ja laajemmin ympäröivälle yhteiskunnalle. Syrjäytyminen vaarantaa myös sisäistä turvallisuutta.

Ilman huoltajaa olevan lapsen käyttöraha

Väliaikaisella lakimuutoksella tehdyssä laissa ilman huoltajaa olevalle lapselle maksettavan käyttörahan määrä pieneni alle 16-vuotiaalla 30 eurosta 26 euroon ja 16–17-vuotiaalla 54 eurosta 47 euroon kuukaudessa. Käyttörahan määrä voi olla myös tätä pienempi, jos se on perusteltua lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Lapsiasiavaltuutettu toistaa aiemmin viitatussa lausunnossaan toteamansa, että edellä mainitulla kuukausittaisella rahasummalla esimerkiksi virkistäytyminen ja mielekäs vapaa-ajanvietto jäävät vain haaveiksi. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 31 artikla takaa jokaiselle lapselle oikeuden virkistäytymiseen ja vapaa-aikaan. Tätä tulkitsevassa yleiskommentissa YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut näiden oikeuksien merkitystä lapsen terveelle kasvulle ja kehitykselle.³ Lisäksi lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa määrätään, että sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet *kaikille* niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista erottelua. Yleiskommentissa nro 23 YK:n lapsen oikeuksien komitea muistuttaa, että tämä kattaa myös lasten syrjinnän heidän tai heidän vanhempiensa siirtolaisaseman perusteella. Tästä syystä komitea kehottaa sopimusvaltioita tarjoamaan kaikille lapsille yhdenvertaisen pääsyn taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin. Valtioita kannustetaan pikaisesti muuttamaan lakejaan, politiikkojaan ja käytäntöjään, jotka syrjivät siirtolaislapsia ja heidän perheitään.⁴

Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvin tärkeänä, että lapsella on mahdollisuus käyttää rahaa oman harkintansa mukaisesti, sillä tämä mahdollistaa hyvin poikkeuksellisessa asemassa olevalle lapselle edes jollain tasolla normaalia lapsen elämää ja vapaa-aikaa. Sen merkitystä lapsen hyvinvoinnille ei ole syytä väheksyä missään määrin.

Jyväskylässä 15.10.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Jenni Saukkola
juristi

¹ YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomea koskevat loppupäätelmät (2023). CRC/C/FIN/CO/5-6. https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189.

² Ks. lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 23 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, 16.5.2024. https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_hav_he282024vp.

³ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 17 (2013). CRC/C/GC/17. https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_17_julkaisu.pdf/bf699437-e1c6-3233-a87d-f8cebee2f28a/CRC_C_GC_17_julkaisu.pdf?t=1465381255000.

⁴ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 23 (2017). CRC/C/GC/23. https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37292773/CRC_C_GC_23_julkaisu-1.pdf/54fee9f5-3c8c-341c-bf4d-2ee8a6f3682d/CRC_C_GC_23_julkaisu-1.pdf?t=1555501460000.